

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

5. Quidam primis diebus sexagesimi anni quævisit à me, an teneatur ad
ieiunium? Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. r. 83.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

virtute Cruciatæ commutare; sicut ieiunia à Confessario in penitentia imposta, quilibet alius Confessarius, iuxta illa quæ in tali materia alibi diximus. Ita Villalobos n. 2. & alij.

RESOL. IV.

An Medicus in causa dubia possit in ieiunio dispensare? Inq. an possit dictis illorum acquiescere, dicentium se non posse ieiunare absque alia veritatis indagatione, an vero solum possit declarare, si causa sit sufficiens, an non?

Respondetur, quod quando causa est evidenter iusta, certa, aut probabilis, nulla est opus dispensatione, sed certum quando dubia est, currendum est ad Superiorem, Episcopum, vel Confessarium electum per Bullam, ut dispenset.

Respondetur, quod laici per consuetudinem non possunt acquirere iurisdictionem Ecclesiasticam ordinariam, cum sint omnino incapaces & quid vero, si loquamur de delegata? Ex part. 10. tractat. 13. & Miscel. 3. Refol. 7.

Ad utrumque casum affirmativè respondet Vidal in Arca Theolog. Moralit. tit. de Ieiunio, l. 2. non 79. vbi sic ait: Medicus ex consuetudine legitima potestatem habet sibi delegatam à Summo Pontifice, ut dispensare valeat in ieiunij præcepto: quod autem ita sit, Probatur: Medicus ratione huius artis esse debet melioris conditionis circa ieiunij præceptum, quam sint alij Doctores, sed isti interpretes possunt, & declarare præceptum ieiunij in tali & tali casu non obligare: quorum interpretatio prudenter facta absque alia Superioris dispensatione liberat à ieiunij præcepto: ergo Medicus vltra interpretationem, potest etiam relaxare ieiunium per potestatem ei concessam, & delegatam ex consuetudine, ut sit melioris conditionis cæteris aliis Doctoribus. Nec obstat dicere, quod consuetudo ut iurisdictionem conferat, esse debet legitima, & præscripta, sed præscribi non potest quoties subiectum est incapax illius rei, quæ per consuetudinem induci intenditur; ut notant Patrum, & Felinus in cap. Causam de præscrip. & in cap. de consuetud. & Doctores communiter: ergo Laici cum sint incapaces Ecclesiasticæ iurisdictionis, cap. Causam de præscrip. sequitur illos acquirere non posse hanc iurisdictionem per consuetudinem; ergo neque etiam Medicus acquirere potest potestatem dispensandi in præcepto ieiunij, quæ est spiritualis, & Ecclesiastica; ideoque est incapax. Respondetur concedendo Maiorem, ad alia dicitur esse quidem verum, quod Laici per consuetudinem non possunt acquirere iurisdictionem Ecclesiasticam ordinariam, cum sint omnino incapaces; sed si loquamur de delegata; idcirco per consuetudinem possunt illam acquirere, ut constat ex praxi: nam Principes Sæculares vltra Pontificis privilegia, aliquam delegatam iurisdictionem acquirunt per consuetudinem; tum in conferendis Ecclesiasticis Beneficiis: tum in puniendis Clericis; tum in causis spectantibus ad Sanctum Officium iudicandis, & huiusmodi, ut Monarchia in Sicilia, & Dataria in Gallia; & nihilominus Sancta Sedes Apostolica hæc, & alia tolerat, & permittit. Hæc Vidal.

2. Sed negativæ sententiæ communiter adherent Doctores. Itaque dicendum est de Medico, & de quocumque viro prudenti, quod nimirum non possunt dispensare, cum non habeat iurisdictionem spiritualem in foro exteriori, sed solum possunt declarare, an causa sit sufficiens, an non, siquidem hoc spectat ad iudicium prædentiale. Et ita docet Pasqualigus in Praxi, de Ieiunio, decis. 389. num. 4. Idem docet Fagundez, præcept. 4. lib. 1. cap. 9. num. 3. qui citat Siluetrum, Angelum, Rosellam, & Azorium; quibus adde Trullench in Decal. tom. 1. lib. 3. cap. 2. dub. 7. num. 16. vbi sic ait: Nota tamen quando causa est evidenter iusta, nulla opus est dispensatione: quando non est certa, tunc consulendi viri docti, ut Professor casuum, Doct. Theologiae, Confessarius, & Medicus. Si aliquis eorum dicat causam esse sufficientem, nulla requiritur dispensatio, quo in casu ipsi non dispensant, sed declarant causam esse, vel non esse sufficientem; quod si adhuc dubia esset, tunc recurrendum ad Superiorem, ut dispenset, quia tunc necessaria est iuris relaxatio quam Medicus, vel Confessarius potestatem non habent. Ita ille. Et notissimè Joseph. Rocafull in Praxi Theologiae Moral. tom. 1. lib. 3. de præcept. Eccles. cap. 11. num. 2. sic asserens: Nota etiam Medicum non dispensare in hoc præcepto abstinentiæ à carnibus, quando dat licentiam, sed solum declarare; unde sola licentia illius non sufficit ad licitè carnes comedendas, nisi quando aut certa, aut probabilis est necessitas: Si autem dubia res est, tunc necessaria est autoritas Superioris, vel Episcopi, vel Confessarii electi per Bullam. Ita Rocafull, & communiter Doctores. Vide Bordonum in Miscellan. Decis. 677. fol. 38.

3. Ad rationem verò adductam à Patre Vidal de consuetudine præbente iurisdictionem spiritualem delegatam incapaci, Respondeo, quod hæc doctrina gratis Medico applicatur, & gratis ideo negatur: verum puto absolute, quoad omnes esse reiiciendam, ex his, quæ dixi in tract. 1. par. 7. contra Rabardeum. Et ad exemplum Monarchiæ Regni Siciliae, assero, quod qui illum defendunt, non dicunt procedere ex consuetudine, (ut vult Vidal,) sed ex privilegio Urbani II, concessio Comiti Rogerio; quod acriter tamen refellit Cardinalis Baronius in tom. 11. Annalium; & acriter contra illum defendit Ioannes Beltran de Guevara in Origine Monarchiæ Regni Siciliae, edita Mariti, & notissimè ex Theologis Societatis Iesu Pater Petrus Vvadingus, tract. de Contract. disput. 9. dub. 7. §. 2. numero 3. verum de hac questione ego alibi.

Sup. hoc in Ref. præf. §. 1. & inf. in Ref. 73. §. 1. & pro causa dubia in etu carni in die Ieiunij infr. in Ref. 78. in fine, & in tom. 3. tr. 6. Ref. 44. prope fine. Verf. Filliac. vero; & ibi in tr. 2. Ref. 18. in fine.

In Ref. 20. alias 13. quæ nunc inuenitur in tom. 9. tr. 2. Ref. 335. & signanter in §. Valer. à lin. 5. & in alia Ref. eius not.

Alibi in Ref. not. præscrip. & in aliis eius primæ not.

RESOL. V.

Quidam primis diebus sexagesimi anni quæsiuit à me, an teneatur ad ieiunium? Ex part. 5. tract. 14. & Misc. 2. Refol. 8.

§. 1. Suppono ex dictis alibi senem sexagenarium etiam validum non teneri ad ieiunia; sed dictus consulens erat in principio anni sexagesimi. Unde scrupulis angebatur, putabat enim annum sexagesimum impletum excusari à ieiunio, non autem inceptum, & non defuit quidam Theologus sic ei respondens.

Alibi in Ref. seq. & in aliis eius primæ not.

2. Sed ego tunc negativè respondi, & adduxi notam Naldum in summ. ver. tempus, num. 10. vbi sic ait: Tempus ad ieiunium obligans est tertij septennij completi tam in maribus, quam in feminis; eximens verò ab eadem obligatione est vir sexaginta annorum, in illa enim ætate communiter deficiunt vires corporales ad ieiunium ferendum necessariæ, & quamvis aliqui etiam in illa ætate satis viribus polleant, communiter tamen, & in pluribus fecus est, constat autem leges aptari ad ea, quæ communiter, & ut plurimum accidunt; quæ sanè ætas annorum sexaginta etiam nondum impleta sufficit. Ita Naldus, & ante illum hanc sententiam docuerat etiam amicissimus Ioannes Sancius in select. disp. 4. n. 10. nam in favorabilibus annus inceptus habetur pro completo.

Sup. hoc inf. in Ref. 8. §. Nota etiam, & in Ref. 9. §. Nota tamen, & pro ieiunio tertij septennij completi contento in lin. 3. huius §. sup. in Ref. 1. & in alio §. eius primæ not.

RESOL.

N A
I N I A
L. IV. V
III

RESOL. VI.

An senes sexagenarij robusti, & validi teneantur ad ieiunia?
Et quid dicendum, si dubium est, an in supradicta aetate sint robusti, & validi ad ieiunandum?
Et ex doctrina supradicta questionis inferri, an adolescentibus robusti, & validi teneantur ieiunare ante vigesimum primum annum?
Et notari excusari à ieiunio sexagenarios, qui toto vitæ tempore voverunt ieiunare certis diebus hebdomadae, vel anni.
Etiamsque aduertitur, quod senes sexagenarij robusti, & validi non sunt damnandi ad trirèmes. Ex part. 1. tr. 9. Refol. 20.

Sup. hoc in Ref. præterita §. 1. & inf. in Ref. 64. §. 5. Sed licet, & in Ref. 64. §. 5. Et ideo à princ. vique ad med.

§. 1. **L**euis fortasse hæc quæstio alicui videbitur: sed lita minimè est: nam cum paucis commilitonibus aduersus plures huius militiae fortissimos duces, aggredior pugnam.

2. Dico igitur, ferè omnes DD. asserere senes sexagenarios viribus pollentes non excusari à Præcepto ieiunij. Ita docet Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 8. c. 3. num. 1.* & 2. Syluius in 2. 2. D. Thoma, *quest. 147. art. 4. Tannerus in 2. 2. disp. 3. quest. 3. dub. 5. numero 191.* Lessius de *inst. lib. 4. cap. 2. dub. 5. num. 41.* Fagundez de *Præceptis Eccles. tract. 4. lib. 1. cap. 8. num. 10.* & 11. Filiucius *tom. 2. tract. 27. p. 2. cap. 6. num. 112.* Reginaldus *tom. 1. lib. 4. cap. 17. sect. 1. num. 209.* Valentia *tom. 3. disp. 9. quest. 1. punct. 5.* Azor. *lib. 7. part. 1. cap. 17. quest. 4.* Ioan. de la Cruz in *direct. conf. p. 2. præcept. 3. art. 4. dub. 9. concl. 2.* Villalobos in *summ. tom. 1. tract. 23. dub. 4. num. 6.* Campanili in *diuer. iur. can. rub. 7. cap. 6. num. 151.* Bonacina de *legib. disp. 10. quest. 1. punct. vlt. num. 4.* Vgolinus de *potest. Episc. cap. 9. num. 6.* Ledesma in *sum. tom. 2. tract. 17. cap. 1. concl. 5. dub. 1.* Fernandez in *exam. Theolog. moral. p. 2. cap. 8. §. 2. num. 20.* Victorellus in *Notis ad summam Tolet. lib. 6. cap. 4. num. 1.* Et à fortiori docent hanc sententiam DD. asserentes, senes tantùm septuagenarios immunes esse à lege ieiunij: ita Gabriel in 4. *dist. 16. quest. 3. art. 1. notab. 4.* Syluest. *verb. ieiun. quest. 6. disp. 2.* Tolet. *lib. 6. cap. 4. num. 2.* Rosella *cod. verb. num. 15.* Tabiena *cod. verb. num. 18. quest. 17. cum aliis:* & DD. asserentes, vt excusentur senes à lege ieiunij, attendendum esse robur corporis, & complexionem naturæ, & iuxta eam iudicandum esse, & ideo totum hoc arbitrio prudentis viri relinquendum esse: & ita docet D. Antonius p. 2. *tit. 6. cap. 2. §. 7.* Palatius in 4. *dist. 15. dispensatione 8. concl. 4.* Graffius p. 1. *lib. 2. cap. 17. numero 43.* Vegha in *summ. tom. 1. cap. 14. cas. 15.* Rodriguez in *expos. Bull. Cruc. §. 7. num. 2.* Summa Corona *part. 1. cap. 1. n. 80.* & alij.

3. Itaque ex mente horum DD. manifestè apparet, senes sexagenarios, si ad sustinendum ieiunium euidenter, & certò viribus polleant, debere ieiunare, non autem in dubio: quia ieiunando exponerent se periculo grauis incommodi, ad quod Ecclesia non videtur obligare. Nec valet dicere, quòd, sicut adolescentibus robusti, & validi non tenentur ieiunare ante annum vigesimum primum; ita neque senes post annum sexagesimum obligantur ad legem ieiunij: nam responderetur, non esse vt bene obseruat Valentia, *vbi supra*, parènt rationem in senibus, & adolescentibus, quia natura non ita determinatè præstitit senibus tempus defectus, sicut adolescentibus tempus profectus, atque augmenti. Deinde sunt aliqui sexagenarij tam valida complexionem, vt dubitare non possimus, eos absque vlla corporis, & salutis læsione ieiunare posse, quare ergo non ieiunabunt? Facit etiam pro hac sententia id, quod probat Riccius p. 3. *decis. 233. num. 6.* & Nouarius in *praxis. q. 18. sect. 1. n. 4.* senes sexagenarios

Pro contentio in hoc vers. Facit, in to. 8. tr. 4.

non esse damnandos ad trirèmes: secus autem si sint robusti, & validi.

3. Attamen, his minimè obstantibus, licet supradictæ sententiæ sint omnes probabiles, ego non minimè probabilem illam existimo, quæ docet, in ætate sexagenaria senes, licet viribus polleant, certo, & infallibiliter excusari à lege ieiunij. Vnde miror, Fagundez hanc opinionem vocare parum tutam: licet addat, non omninò improbabilem: non enim desunt validissimæ rationes ad illam consiemandam; & Authores magni nominis illam mordicus tenuere. Hi sunt, doctissimus, Theologus Llamas in *sum. part. 3. cap. 5. §. 20.* vbi asserit quod interrogatus de hac re Pius V. viua voce ita respondit. Idem docet Molfesius in *summ. tom. 1. tr. 10. cap. 4. n. 37.* Ortiz in *sum. cap. 19. num. 11.* Ioseph Angles in 4. *sent. part. 2. quest. 6. dub. 6.* Sanchez de *matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 3. n. 17.* & Portell. in *dub. regul. part. 1. verb. ieiunium, num. 5.* Vide etiam doctum Granadium in p. 2. D. Thoma. *contr. tr. 3. part. 1. disp. 6. sect. 5. n. 39.* & Leonardum Franciscum Suarez in *Enchir. cas. conscientia. lib. 7. verb. Ieiunium, §. Alij tamen.*

5. Probatur hæc opinio, quia, vt asserunt Medici hæc senum roborata existimatio est illusoria: nam est ea ætas ex fe ædè debilis, vt facili ex causa ab illo parato robore deturbetur, nisi cibi alimento sibi subueniat: natura enim in illa ætate languescit, & ad interitum properat; & sanitas dictorum senum non est firma, & constans; sed fallax, & incerta, & media, & inter morbum, & perfectam sanitatem, vt testatur Galenus *lib. 5. & 6. de san. tuen.* & licet aliqui sexagenarij validi, & fortes videantur; tamen, vt diximus, eorum natura prolabitur, & ad interitum tendit, atque adeo adminiculo cibi frequentius sumpti indiget, vt non tam præsentis itatui, quam futuro consulatur. Deinde Pius V. & Pontifices subsequeutes, denegantes Clericis, & Religiosis esum lacticiniorum, virtute Bullæ Cruciatæ; exceperunt tamen senes sexagenarios: quoniam rationi consentaneum sit, vt in ea ætate defectum naturæ consulant, & his rationibus, & aliis, quas inuenies apud citatos Authores, apparet, supradictam nostram sententiam esse probabilissimam. Vnde sæpius non dubitauit ego illam in praxi consulere: & ita etiam sentiunt multi PP. ex nostra Religione, & Societate Iesv, de hac re à me consulti.

6. Notandum est etiam, Sanchez in *summa excus. lib. 2. tit. 1. cap. 2. §. 7.* Palatius in 4. *dist. 15. dispensatione 8. concl. 4.* Graffius p. 1. *lib. 2. cap. 17. numero 43.* Vegha in *summ. tom. 1. cap. 14. cas. 15.* Rodriguez in *expos. Bull. Cruc. §. 7. num. 2.* Summa Corona *part. 1. cap. 1. n. 80.* & alij.

RESOL. VII.

An senex sexagenarius robustus teneatur ieiunare per annum sexagesimum, si voverit ieiunare pro toto tempore vitæ suæ?

Et an qui voverit ieiunium quotidie per mensem, teneatur ieiunare die Dominico?

Et an si aliquis voverit omnibus diebus totius anni abstinere à carnibus, sit obligatus ab illis abstinere etiam diebus Dominicis?

Idem est, si voverit abstinere ab ouis, & lacticinis, aut aliquo alio cibo, v. g. piscibus, &c. Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. & Ref. 30.

§. 1. **P**RO negatiua sententia P. Pasqualigus in *praxi de ieiunio, decis. 160.* me ipsum adducit, sed pro affirmatiua etiam me adducit P. Boffius in *Mor. tom. 3. tit. 21. §. 7. n. 372.* Vterque tamen non bene, quia ego tantum retuli sententias contrarias Sanchez, & Layman, vt obseruat Leandrus de *præcept. Eccles. tract. 5. disp. 8. quest. 2.* Sed modo